

Národní knihovna
České republiky
National Library
of the Czech Republic

Knihovnická terminologie a legislativa

Zdeněk Matušík

Národní knihovna České republiky

Oddělení studoven

slovo „knihovna“ v předpisech - ASPI [gramatika] - 1

- 1002 položky

- ☐ 430/1941 Sb., Vládní nařízení , kterým se mění ustanovení o poplatku ze stvrzenek

- Ustanovení saz. pol. 30/47, písm. a), saz. pol. 96/83, písm. B, č. 2, odst. 2 a saz. pol. 19/101 I, písm. A n) poplatkového zákona lze užíti na stvrzenky jen tehdy, týkají-li se splnění závazků **knihovně** zajištěných.

- 144/1902 ř.z. - Zákon, daný dne 8. července 1902, o úlevách pro domy se zdravými a lacinými byty dělnickými

- § 1 [úlevy na daních, splátkách na domy postavené za tímto účelem]

- § 3 Úlevy v § 1 dotčené přiznány budete i tenkrát:

- ...

- 2. když jednotlivé místnosti domu přenechány jsou obyvatelům ke společnému používání, jako na příklad prádelny, jídelny, **čítárny, knihovny** a pod.;

slovo „knihovna“ v předpisech - ASPI [gramatika] - 2

Zákon č. 582/1992 Sb., o daních z příjmů, v platném znění

§ 6 Příjmy ze závislé činnosti

(9) **Od daně jsou**, kromě příjmů uvedených v § 4, **dále osvobozeny**

d) nepeněžní plnění poskytovaná zaměstnavatelem zaměstnanci nebo jeho rodinnému příslušníkovi z fondu kulturních a sociálních potřeb, ze sociálního fondu, ze zisku (příjmu) po jeho zdanění anebo na vrub výdajů (nákladů), které nejsou výdaji (náklady) na dosažení, zajištění a udržení příjmů, ve formě

2. **použití** zařízení péče o děti předškolního věku včetně mateřské školy podle školského zákona, **knihovny zaměstnavatele**, tělovýchovných a sportovních zařízení,

Výdaje (náklady) vynaložené na dosažení, zajištění a udržení příjmů

§ 25

(1) **Za výdaje (náklady) vynaložené k dosažení, zajištění a udržení příjmů pro daňové účely nelze uznat zejména**

h) **nepeněžní plnění poskytovaná zaměstnavatelem zaměstnanci ve formě**

2. **možnosti používat** rekreační, zdravotnická a vzdělávací zařízení, **závodní knihovny**, tělovýchovná a sportovní zařízení, s výjimkou zařízení uvedených v § 24 odst. 2 písm. j) bodech 1 až 3,

Odpisy hmotného majetku

§ 27 **Hmotným majetkem vyloučeným z odpisování je**

d) umělecké dílo, které je hmotným majetkem a není součástí stavby a budovy, předměty muzejní a galerijní hodnoty, popřípadě jejich soubory v muzeích a památkových objektech, stálé výstavní soubory a **knihovní fondy knihoven jednotné soustavy**, popřípadě jiné fondy,

- jaký je rozdíl mezi „**knihovna zaměstnavatele**“ a „**závodní knihovna**“?

Pojem „veřejná knihovna“ a legislativa v ČR

Zákon o **veřejných knihovnách** obecních

(Zákon ze dne 22. července 1919, č. 430 Sb. z. a n.)

Z usnesení Národního shromáždění se nařizuje:

§ 1.

Na doplnění a prohloubení vzdělanosti všech vrstev obyvatelstva zřizovány budte politickými obcemi **veřejné knihovny** s četbou vzdělávací, naučnou i zábavnou, která má skutečnou vnitřní hodnotu.

§ 2.

V politických obcích s národnostními menšinami budiž zřízena i pro menšinu knihovna zvláštní nebo zvláštní oddělení knihovny všeobecné, když tyto menšiny vykazují aspoň 400 osob podle posledního sčítání lidu, pokud se týče, když v obcích těch je veřejná menšinová škola. Pro menšiny, nevyhovující těmto podmínkám, ale dosahující aspoň 10% všeho obyvatelstva, budiž zřízena vždy pro několik obcí knihovna společná, s poměrným příspěvkem každé zúčastněné obce. Bližší určí prováděcí nařízení. Nezřídí-li obec menšinovou knihovnu podle ustanovení tohoto zákona a prováděcího nařízení, jež k němu bude vydáno, může takovou knihovnu zřídit ministerstvo školství a národní osvěty samo na Útraty obce.

Pojem „veřejná knihovna“ a legislativa (normativní použití) v ČR

- původní návrh zákona z roku 2000: „**veřejná knihovna**“ jako ústřední pojem předpisu
  - ❑ ministerský – 10. 8. 2000
  - ❑ vládní – 8. 11. 2000
    - ❖ použití ve vztahu ke všem knihovnám (nejen v místech)
  - ❑ použití výrazu vycházelo z přenesení pojmu z klíčových mezinárodních dokumentů o knihovnách
    - ❖ Manifest UNESCO o veřejných knihovnách (1994)
      - pojem „veřejná knihovna“ se používá v obvyklém knihovnickém významu
    - ❖ Návrh doporučení pro knihovnickou legislativu v Evropě (1999)
      - (Rada Evropy [+ EBLIDA], konečné znění z ledna 2000 však pojem „veřejná knihovna“ neobsahuje, honoruje škálu knihoven přístupných veřejnosti)
- zákon č. 257/2001 Sb. – tento pojem neobsahuje
  - ❑ změna v dubnu 2001
    - ❖ „veřejná knihovna“ => „knihovna“
    - ❖ knihovna - zařízení, v němž jsou [provozovatelem] „způsobem zaručujícím rovný přístup všem bez rozdílu poskytovány veřejné knihovnické a informační služby vymezené tímto zákonem, a které je zapsáno v evidenci knihoven“
- „**veřejná knihovna**“ v platných právních normách v ČR – 1x
  - ❑ Nařízení vlády č. 288/2002 Sb., kterým se stanoví pravidla poskytování dotací na podporu knihoven, v platném znění
    - ❖ § 8 písm. b) - zkvalitnění stávajícího připojení **veřejných knihoven** k internetu
  - ❑ [NIPOS – na webu – „veřejné knihovny“ vs. „ostatní knihovny“ – specializované a odborné knihovny evidované „na MKČR“]

PARLAMENT ČESKÉ REPUBLIKY

Poslanecká sněmovna

2000

III. volební období

782

Vládní návrh

zákon

ze dne 2000,

**o veřejných knihovnách a podmínkách jejich provozování
(knihovní zákon)**

Veřejné knihovnické a informační služby

- ústřední pojem zákona č. 257/2001 Sb.
- v tomto tvaru a významu zcela nový pojem
- v KTD – v zásadě jako pojem knihovního zákona
- vymezeny v § 4 zákona
  - povinné - poskytovány
    - ❖ bezúplatně
    - ❖ případně až za úhradu skutečně vynaložených nákladů
  - další - poskytovány
    - ❖ případně až za úhradu skutečně vynaložených nákladů
- pojem soustavně používaný v právních a dalších normativních předpisech ČR k podřízení knihovny působnosti knihovního zákona

Rovný přístup [ke VKIS] všem bez rozdílu

- jedno ze základních kritérií pro vztažení působnosti KZ vůči knihovně
- **Manifest UNESCO o veřejných knihovnách (1994)** – důvodová zpráva KZ

Služby veřejné knihovny se poskytují *bez rozdílu všem*, nezávisle na věku, rasovém původu, pohlaví, víře, národnosti, jazyku či sociálním postavení.

The services of the public library are provided on the *basis of equality of access for all*, regardless of age, race, sex, religion, nationality, language or social status.

Služby veřejné knihovny se poskytují *na základě rovnosti přístupu pro všechny...*

Uživatelům, kteří nemohou, ať již z jakýchkoli důvodů, používat běžně nabízené služby a fondy, musí knihovna nabídnout služby a fondy speciální. Týká se to např. jazykových menšin, tělesně či duševně postižených lidí, nemocničních pacientů či uvězněných.

Knihovna musí zpřístupňovat fondy odpovídající zájmům všech věkových vrstev.

- Služby veřejných knihoven musí být v zásadě bezplatné.
- Síť veřejných knihoven se buduje ve vztahu k národním, regionálním, vědeckým a specializovaným knihovnám a školním, vysokoškolským a universitním knihovnám.

Knihovní dokument – Informační pramen

- KZ: **knihovním dokumentem** **informační pramen** evidovaný jako samostatná jednotka knihovního fondu knihovny
- KTD:
  - Termín: knihovní jednotka
  - Ekvivalent: **knihovní dokument (nevh.)**
  - Termín anglicky: library unit [**library**] ~~unit~~ **item**

  - Termín: informační zdroj
  - Ekvivalent: **informační pramen**
  - Výklad termínu: Informační objekt, který obsahuje dostupné informace odpovídající informačním potřebám uživatele. Informační zdroj může být tištěný, zvukový, obrazový nebo elektronický (včetně zdrojů dostupných online)
- **Knihovní dokument** – informační objekt složený i z několika jednotek

Knihovní fond

- KZ: **knihovním fondem** organizovaný, soustavně doplňovaný, zpracováváný, ochraňovaný a uchovávaný soubor knihovních dokumentů
- KTD:
  - Cíleně vytvářený, zpravidla průběžně doplňovaný a uspořádaný soubor knihovních jednotek určité knihovny, který je odborně zpracovaný, optimálně uložený a zpřístupňovaný uživatelům
- *Minimální požadavky na KF:*
  - organizovaný [=alespoň minimálně zpracovaný a alespoň v minimální uspořádanosti uložený] a uchovávaný soubor knihovních jednotek*

Meziknihovní služby

- KZ: meziknihovní služby
  - neuvádí sousloví „meziknihovní výpůjční služba/y“, ovšem v rámci výkladu MkS vyděluje také "výpůjční" (podobně jako "informační", "reprografické")
- KTD:
  - sousloví „meziknihovní služby“ pouze uvádí, nedefinuje
  - neuvádí "meziknihovní informační služby", "meziknihovní reprografické služby"
  - uvádí a definuje termín „meziknihovní výpůjční služba“
  - uvádí a definuje
    - ❖ meziknihovní elektronická výpůjčka
    - ❖ meziknihovní sdílení zdrojů
    - ❖ meziknihovní sdílení fondů (druhý anglický termín: „~~book stacks sharing~~“)

Konzervační fond

- KZ: konzervační fond

- ☐ knihovní fond sestávající z knihovních dokumentů, které knihovna získala jako příjemce povinného výtisku podle zvláštního právního předpisu
- ❖ výraz „konzervační“ je součástí pojmů (přívlastkem) spjatých s trvalým uchováváním domácí publikační produkce a zahraničních bohemik, případně publikační produkce regionu, již alespoň od 20. let 20. století

- KTD:

- ☐ konzervační fond

- ☐ NKF – „specifická forma“ => přesněji **konkrétní podoba specifického druhu**

- ☐ zahraniční ekvivalenty

- ☐ UK – legal deposit collection, depositary collection (legal deposit)

- ☐ US – ~~00~~ – „mandatory deposit“ „LoC Collections“ [*„archival collection“ – sbírka materiálu archivní povahy*], [*preservation collection – doloženo pro 70. léta => historický fond*]

- ☐ DE – Pflichtexemplarsammlung

- ☐ AT – Bibliotheksstück (Pflichtexemplar-)

Specializovaný fond

- KZ: **specializovaný fond**

- knihovní fond sestávající z knihovních dokumentů určitého, zpravidla oborového zaměření

- KTD:

- Termín: **specializovaný fond**
- Termín anglicky: specialised/specialized collection

třeba odlišit od speciální fond / zvláštní fond – special collection:

- Výklad termínu (TDK): Části knihovního fondu soustřeďující knihovní jednotky podle druhů nosičů nebo obsahu.
- Wikipedia: **speciální/zvláštní fond** jsou knihovny nebo knihovní útvary, kde jsou uloženy materiály vyžadující speciální ochranná opatření a služby uživatelům... mohou být jakéhokoli druhu a obecně se vyznačují vnitřní hodnotou nebo hodnotou peněžní, fyzickým formátem, jedinečností nebo vzácností nebo závazkem instituce k dlouhodobému uchování a zpřístupňování...
https://en.wikipedia.org/wiki/Special_collections

Knihovny a „jiné právo“

- **Klasifikace ekonomických činností (CZ-NACE) – 2008**
- **Klasifikace produkce (CZ-CPA) - 2008**

91 Služby knihoven, archivů, muzeí a jiných kulturních zařízení
91.0 Služby knihoven, archivů, muzeí a jiných kulturních zařízení
91.01 Služby knihoven a archivů
91.01.1 Služby knihoven a archivů
91.01.11 Služby knihoven

- **Úřední věstník Evropské unie L 273 - 31. října 2018**

ČÁST DRUHÁ – CELNÍ SAZEBNÍK

- KAPITOLA 49

TIŠTĚNÉ KNIHY, NOVINY, OBRAZY A JINÉ VÝROBKY POLYGRAFICKÉHO PRŮMYSLU; RUKOPISY, STROJOPISY A PLÁNY

- ❖ Pro účely kapitoly 49 se výrazem „tištěný“ rozumí též reprodukováný kopírovacím strojem, pod kontrolou zařízení pro automatizované zpracování dat, ražením, fotografováním, fotokopírováním, termokopírováním nebo psaním na psacím stroji.

- **zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty**
  - budou se snížené sazby týkat i **audioknih, multimediálních knih** aj., i **on-line?**

Národní knihovna
České republiky
National Library
of the Czech Republic

Děkuji za pozornost

zdenek.matusik@nkp.cz